

Met standaardkostprijzen naar een rechtvaardige

foto: Hans van den Bos

Met de vaststelling van de Index Natuur en Landschap en de daarbij horende standaardkostprijzen zijn alle partijen het voor het eerst eens over de kosten van natuurbeheer. Dat belooft veel voor de nieuwe provinciale subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer. In dit artikel vindt u, naast uitleg over de standaardkostprijzen, een overzicht van de knelpunten die er nog zijn en een oproep om het nu voor eens en altijd goed te regelen. Want daar zijn we dichterbij dan ooit.

— HARRIE WEERSINK,
UNIE VAN BOSGROEPEN

In eerdere vakbladen (januari en mei 2008) is de Index Natuur en Landschap beschreven. De Index is opgesteld door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de 12 Landschappen, de Unie van Bosgroepen en de Federatie Particulier Grondbezit. Het is een typologie van de Nederlandse natuur in 17 natuurtypen (opgedeeld in 47 beheertypen), 3 landschapstypen (opgedeeld in 13 landschapselementen) en 4 recreatietypen. Nu de Index bestuurlijk is vastgesteld is er voor het eerst één natuurtaal gekomen voor het natuurbeheer in Nederland. Niet alleen de terreinbeheerders gaan de Index gebruiken, ook LNV en de provincies gebruiken de Index als basis van de nieuwe subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SNL), die in de plaats komt van Het 'oude' Programma Beheer. Dit artikel laat het agrarisch natuurbeheer, dat ook in de Index is opgenomen, buiten beschouwing.

Welke kosten zijn meegenomen in de standaardkostprijzen?

Bij de berekening van de standaardkostprijzen wordt uitgegaan van een beheer dat in eigen regie wordt uitgevoerd door derden (aannemers/loonwerkers). De volgende kosten zijn meegenomen in de berekening:

- reguliere beheermaatregelen om het aanwezige kwaliteitsniveau in stand te houden,
- begeleiding door de beheerder, gesteld op 15% van de uitvoeringskosten,
- btw, gesteld op gemiddeld 6,2% van de totale kosten (inclusief de kosten voor eigen personeel e.d.),
- onderhoud sloten, bestrijding ziekten en plagen die een gevaar voor de volksgezondheid vormen (zoals botulisme) en systematische boomcontrole.

Welke kosten zijn niet meegenomen?

- beheermaatregelen die met lage frequentie moeten worden uitgevoerd, dus groot-schalig cyclisch beheer, zoals baggeren van vennen, grootschalig plaggen van heide en uitdiepen van petgaten gericht op het in stand houden van successiestadia; deze (reguliere) maatregelen moeten additioneel gefinancierd worden,
- kosten die reeds op andere wijze gesubsidieerd worden: effectgerichte maatregelen (regeling EGM), maatregelen om de kwaliteit binnen het beheertype te verhogen (regeling kwaliteitsimpuls), soortbescherming (provinciale soortbeschermingsplannen),
- maatregelen die aan zeer specifieke gebieden gebonden zijn en daarom niet landelijk kunnen worden omgeslagen, zoals beheer van vaarland en beheer van wild in grote natuurlijke eenheden,
- indirecte beheerkosten, zoals overleg met derden, gastheerschap, waterschapslasten, brandbestrijding, management, organisatiekosten,
- kwaliteitszorg en monitoring; de SNL voorziet in toeslagen hiervoor.

subsidie

Standaardkostprijzen

De opstellers van de Index hebben voor elk beheertype een standaardkostprijs berekend. Deze standaardkostprijs geeft aan wat het kost om het betreffende type in de huidige kwaliteit in stand te houden. De standaardkostprijzen zijn, na twee audits en de nodige bijstellingen, bestuurlijk vastgesteld. Dat brengt ons op een uniek punt in de geschiedenis van het Nederlandse natuurbeheer: met de Index kwam overeenstemming tussen overheden en beheerders over **indeling** van de natuur, met de vaststelling van de standaardkostprijzen zijn alle partijen het nu ook eens over de **kosten** van het beheer.

De standaardkostprijzen zullen richtinggevend zijn bij het vaststellen van de hectarevergoedingen in de SNL. Een commissie onder voorzitterschap van oud-gedeputeerde van Dijk heeft het IPO geadviseerd om de vergoeding te stellen op 84% van de standaardkostprijs. De opstellers van de Index hebben nu gevraagd om een transparante onderbouwing van dit percentage. Daarnaast hebben zij het IPO voorgesteld een bodembijdrage te introduceren voor alle terrestrische beheertypen van 10 à 15 euro. Voor beheertypen met een zeer lage standaardkostprijs (met name bos met houtproductie) zou er anders geen vergoeding voor beheer worden verstrekt.

De Index en de standaardkostprijsberekening zijn veelbelovend, maar er zijn nog een paar hobbels op de weg. De provincies slagen er niet in om de landschapselementen tijdig goed te begrenzen en drie van de vier recreatietypen uit de Index worden (nu nog) niet gehonoreerd.

Begrenzing landschapselementen lastig

Ten behoeve van de SNL werken de provincies de Index uit in provinciale Natuurbeheerkaarten. Op deze kaarten is op perceelniveau begrensd welke beheertypen en landschapselementen het betreft. Alleen voor die beheertypen en landschapselemen-

ten kan subsidie worden verkregen. En daar loopt het spaak. Bij het opstellen van de natuurbeheerkaarten worden de bestaande PSN-subsidiebeschikkingen één op één overgezet van de PSN-doelpakketten naar beheertypen en landschapselementen. Voor de beheertypen werkt dit, maar voor de landschapselementen niet: slechts een beperkt deel van de aanwezige landschapselementen (naar schatting maar ongeveer 20%) is in de huidige PSN-beschikkingen opgenomen. Het overige is ofwel niet aangevraagd, ofwel meegenomen als 'verontreiniging' in andere pakketten. Dit komt omdat de formulering van de pakketten in de PSN niet paste op veel landschapselementen die wel binnen de Index passen en omdat de gemeenten in de PSN geen toegang hadden tot de landschapspakketten. In de SNL kunnen gemeenten in principe nu wel landschapssubsidie krijgen.

Veel beheerders worden nu uitgesloten van het aanvragen van subsidie voor het (kostbare) beheer van hun landschapselementen. Dat scheelt hen veel geld. Vanuit de provincies is meegedeeld dat de begrenzing van de landschapselementen de komende jaren stapsgewijs zal worden doorgevoerd. Een goede bevestiging hiervan in een IPO-besluit zal helpen om een stortvloed aan bezwaarschriften bij de terinzagelegging van de provinciale natuurbeheerplannen te voorkomen.

Recreatietypen niet gehonoreerd

De Index kent 4 recreatietypen, uiteenlopend van laag inrichtingsniveau tot aan zeer intensieve recreatieve ontsluiting middels bezoekerscentra en begeleide activiteiten in en om de stad. De provincies zijn nogal overvallen door de recreatietypen, die vooral gebaseerd zijn op de typologie van Staatsbosbeheer (en op de vergoedingen die Staatsbosbeheer al jarenlang van LNV krijgt). De toewijzing van een recreatietype aan terreinen is zo eenvoudig nog niet, en bovendien is de financiële ruimte beperkt. Helaas doen de provincies daarom vooralsnog niets met deze recreatietypen. In de SNL komt één

recreatietoeslag conform het lage inrichtingsniveau, ongeacht de daadwerkelijke recreatieve inrichting van het terrein. Het is teleurstellend dat de provincies hierin geen differentiatie hebben aangebracht. Dat wordt op termijn anders geregeld, zo is de belofte van het IPO. Er is nu voor de beheerders geen stimulans om recreatief medegebruik van de terreinen inhoud te geven.

Naar een rechtvaardige subsidie

De provincies hebben valide argumenten om nu niet af te wijken van de ingeslagen weg. Ze kunnen op korte termijn eenvoudigweg niet meer geld vrijmaken voor een volledige vergoeding van de standaardkostprijzen. Voorts ontbreekt het aan tijd om alle landschapselementen op de natuurbeheerkaarten te begrenzen. De eerste aanvraagperiode opent immers eind dit jaar. Deze argumenten verdienen begrip. Bovendien is er ook heel veel wél bereikt en lijken de provincies erin geslaagd om een hanteerbaar subsidiestelsel te ontwerpen, waarvoor lof op zijn plaats is. Maar dat mag er niet toe leiden dat het systeem blijvend mank loopt. De Index en de standaardkostprijzen hebben aangetoond dat er structureel en substantieel te weinig geld beschikbaar is voor het beheer van natuur in Nederland. De uitdaging is om daar een antwoord op te vinden, hoe moeilijk dat ook is in tijden van crisis. Daar zouden provincies, rijk en terreinbeheerders de komende jaren samenwerk van moeten maken. Het zou dit onderdeel van het ILG tot een enorm succes maken. De natuur in Nederland zou er wel bij varen. Waar wachten we nog op?♦

Harrie Weersink is senior beleidsmedewerker bij de Unie van Bosgroepen
h.weersink@bosgroepen.nl

Meer informatie

www.vitaalplatteland.nu, onder tabblad SNL